

در نشست علمی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی بررسی شد

تاریخچه سوگواری محرم و صفر در حرم مطهر رضوی

۴

یکی از بزرگ‌ترین موقوفه‌های پس از انقلاب به ثبت رسید

وقف ۵۰۰ میلیاردتومانی

تمامی سهام شرکت دهکده محب سلامت ایرانیان به ارزش ۵۰۰میلیارد تومان در مراسمی به توصیه و نیت خیرخواهانه مرحوم حاج محمدرضا اعتمادیان، رئیس اسبق سازمان اوقاف و امور خیریه وقف شد.

به گزارش خبرنگار مهر، طی مراسمی که دیروز در این سازمان برگزار شد، تمامی سهام شرکت دهکده محب سلامت ایرانیان به ارزش ۵۰۰میلیارد تومان به توصیه و نیت خیرخواهانه مرحوم حاج محمدرضا اعتمادیان با حضور حجت‌الاسلام سیدمهدی خاموشی، رئیس سازمان اوقاف و امور خیریه و هیئت امنای مؤسسه غیرانتفاعی محب سلامت پارس وقف شد.

براساس وقف‌نامه، تمامی سهام شرکت دهکده محب سلامت ایرانیان با دارایی‌های منقول و ...

مروری بر ماجرای نگارش «فردوس التواریخ» در ۱۳۸ سال پیش

تألیف نخستین «تاریخ مشهد» در حجره مدرسه «نواب»

مسکون و مشتمل بر نعمت‌ها و فیض‌های گوناگون گردیده، لہذا با اعانت خداوند مہربان، این پیر ناتوان شروع در تألیف این نسخه شریف نمودم.»

■ آنچه می‌توان در کتاب یافت

نخستین کتاب اختصاصی تاریخ مشهد، در یک مقدمه و چهار باب نوشته شد و شیوه نگارش آن، به سبک کتاب‌های تاریخ قدیم بود؛ یعنی اول آن با پیشگفتاری تفضیلی و تمجید از مقامات و حکام آغاز می‌شد و نگارنده در باب‌های مختلف، توجه ویژه‌ای به روایات و احادیث می‌کرد. فاضل بسطامی، در نخستین کتاب تاریخ مشهد کوشیده‌است محوریت حرم مطهر رضوی و آثار مربوط به آن را بیش از هر چیز مورد توجه قرار دهد؛ او در باب نخست، با عنوان «در فضیلت این ارض اقدس»، نوشته خود را با روایات مربوط به فضائل زیارت امام

میمون و مبارکی است و اکثر تألیفات و تحریرات این عاصی در حجره تحتانی که در درب اول آن مدرسه سمت و دست چپ است، وقوع یافته‌است». بنابراین، می‌توان این‌گونه در نظر گرفت «فردوس التواریخ» هم در همین مکان نوشته شده و بلکه، مدرسه نواب، محل خلق نخستین کتاب مستقل درباره تاریخ مشهد است. فاضل بسطامی، افزون بر کتاب «فردوس التواریخ»، آثار دیگری را هم به رشته تحریر درآورده؛ «امواج البکاء»، درباره گریه بر سیدالشہدا(ع) و فضیلت آن، «البداء التحفۃ الحسینیہ»، در تاریخ وقایع کربلا و رویدادهای پس از آن، «تحفۃ الرضویہ»، درباره فضائل و مناقب امام رضا(ع)، «ذخیرۃ‌المعاد»، درباره شرح دعاہای ایام ماه مبارک رمضان و بررسی آثار فاضل بسطامی، ابتدا نشان می‌دهد او محقق‌ی پرکار و پرنویس بوده و دوم اینکه علاقه زیادی به پژوهش‌های تاریخی

رضاء(ع) آغاز می‌کند و آن‌گاه مفصل به تاریخ حرم رضوی و سپس، تاریخ شکل گرفتن شهر مشهد می‌پردازد. ہرچند برخی نوشته‌های او، از منظر سند و گزارش، چندان دقیق نیست، اما تلاش فاضل بسطامی برای نگارش نخستین کتاب مستقل تاریخ مشهد، درخور توجه و قدردانی است؛ به ویژه آنکہ او در باب چہارم، بہ تفصیل درباره موقوفات حرم رضوی صحبت می‌کند کہ گزارشی ویژه از مشاہدات نویسنده و مستندی جالب برای بررسی تاریخ وقف در حرم رضوی است.

داشته‌است. اما اینکه نخستین کتاب تاریخ مشهد، چرا و چطور در حجره طبقه پایین مدرسه نواب خلق شد، موضوعی است کہ باید از خود فاضل بسطامی درباره‌اش بخوانیم و بشنویم. او در مقدمه کتابش می‌نویسد: «چون این حقیر خاکسار و جامع اخبار و آثار ائمہ اطہار علیہم‌السلام تا بہ حال برنخوردم بہ اینکه مورخی یا عالمی از علمای ائمت سیدالمرسلین در خصوص بلده فیضِ قرین رضوی چنانچہ از برای غالب ربع مسکون نوشته شده، تألیف نموده باشد، با وجود آنکہ این بلده مبارکہ حالِ رُشک بلاد رُبُع

محمدحسین نیکبخت |

شاید تعجب کنید، اما واقعیت دارد؛ اینکه تا سال ۱۲۶۳ خورشیدی، یعنی ۱۳۸ سال پیش، هنوز برای شهر مشهد و تاریخ آن، کتاب مستق‌لی به رشته تحریر در نیامده بود. شاید می‌گویید پس این همه مطالب و اطلاعات تاریخی در کتاب مورخان، جغرافیدانان و جهانگردانی مانند مسعودی، بیہقی، ابن‌بطوطہ، اصطخری و ... چیست؟ عرض می‌شود کہ البتہ همه این کتاب‌ها دربزرگرنده اطلاعاتی درباره شهر مشهد و پیشینه آن، بہ خصوص تاریخ حرم مطهر رضوی ہستند، اما ہیچ‌کدام موضوعشان تاریخ شهر مشهد نیست؛ یعنی نویسندگان آمدہ‌اند و ضمن بررسی تاریخ خراسان یا ہر چیز دیگر، نیم‌نگاهی ہم بہ تاریخ و جغرافیای مشهد انداختہ و بہ سرعت از آن گذشتہ‌اند. اگر بخواہم بہ طور دقیق عرض کنم، باید بگویم دراصل تا سال ۱۲۶۳ خورشیدی، کسی بہ فکر نگارش کتاب تاریخ مستقلی برای مشهد نیفتاد. در این سال، دو کتاب مہم درباره تاریخ آستان‌قدس و مشہدرضوی نوشته شد؛ نخست کتاب «فردوس التواریخ» و دوم کتاب «مطلع‌الشمس». البتہ کتاب دوم ہم، اختصاص کامل بہ تاریخ و جغرافیای شهر مشهد نداشت؛ چون اولاً بہ عنوان گزارشی از سفر خراسان ناصرالدین‌شاہ بہ رشته تحریر درآمد و دوم اینکه، تمام مناطق و نواحی خط سیر شاہ قاجار تا مشهد را مورد توجہ قرار داد. بنابراین، می‌توان گفت «فردوس التواریخ»، قدیمی‌ترین یا دست‌کم یکی از کهن‌ترین آثاری است کہ بہ صورت اختصاصی، درباره تاریخ شهر مشهد نوشته شد و بہ دست ما رسید.

■ فاضل بسطامی؛ عالم تاریخ‌دوست

کتاب «فردوس التواریخ» کہ در سال‌های اخیر توسط انتشارات بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان‌قدس رضوی و تعدادی دیگر از ناشران معتبر، منتشر و در دسترس علاقه‌مندان قرار گرفته‌است، در سال ۱۳۰۱قمری / ۱۲۶۰خورشیدی، توسط حاج شیخ نوروز علی بن محمدباقر بسطامی، مشہور بہ فاضل بسطامی نوشته شد. فاضل بسطامی از علما و پژوهشگران برجستہ حوزه علمیه مشهد، در عہد قاجار بود کہ بیشتر سال‌های عمرش را در مدرسه علمیه نَوّاب گذراند. او در مقدمہ کتاب «فردوس التواریخ» می‌نویسد: «مدرسه نواب، بسیار مدرسه

ویژہ فرهنگ و معارف رضوی

| سال دوم | ویژہ نامہ ۲۱۵ |

نکته‌ها/ آیت الله مصباح یزدی

رابطه قلبی با

امام (علیه السلام) را با زیارت

تقویت کن

۲

در دوازدهمین نشست از سلسله نشست‌های خوانش متون رضوی انجام شد

بازخوانی روایت‌های

سیدالشہدا(علیہ السلام)

در عیون اخبار الرضا(علیہ السلام)

۴

گفت‌وگو با طراح سبک جدید قرآن آموزی به کودکان

آموزش قرآن باید

دغدغہ نہاد خانوادہ باشد

۲

نوحه خوانی مهدی رسولی

برای مسلمانان روسیہ

۳

در حرم

رواق دارالولایہ بازگشایی شد

با تکمیل پروژه عمرانی، رواق دارالولایہ حرم مطہر رضوی روی زائـنران بازگشایی شد. رواق دارالولایہ در قسمت غربی روضہ منورہ، حد فاصل صحن انقلاب اسلامی و صحن جمہوری اسلامی قرار دارد. با توجہ بہ گذشت بیش از سہ دہہ از ساخت این رواق، اجرای پروژه‌هایی در آن برای تسہیل تشرّف زائران ضروری بود. با ہمین اہداف، سازمان فنی و نگہداری حرم مطہر رضوی از اسفند سال گذشتہ اقداماتی را در این خصوص آغاز کرد و طرح‌های تعریف شدہ برای این رواق، تکمیل شد و بہ بہرہ‌برداری رسید. «غفاریان عصادست» معاون طرح و برنامه سازمان فنی و نگہداری حرم مطہر رضوی درباره جزئیات این پروژه‌ها گفت: یکی از برنامه‌هایی کہ بہ منظور سہولت دسترسی زائران بہ این رواق اجرایی شد، ساخت پلہ‌های جدید، پلہ برقی و رمپ در رواق دارالولایہ بود. از دیگر اقداماتی کہ در این پروژه انجام گرفت، تعبیہ آسانسور ۱۸نفرہ در بست شیخ‌طوسی جنب کفشداری ۱۷ بود کہ برای جابہ‌جایی زائران سالخورده و همچنین بیماران، بسیار کارآمد و مفید خواهد بود. ساخت دووضوخانہ و آب‌خوری، اجرای دورمپ ویزہ‌برادران وخواهران و افزایش ظرفیت کفشداری شماره ۱۶ واقع در ایوان طلای صحن جمہوری کہ محلی پر تقاضا برای تشرّف بود از دیگر اقدامات انجام شدہ در این رواق بود کہ بہ ہمت این سازمان انجام شدہ است.

نیمکت زندگی

نام تو در صدر

سربلندان است

با یک سید گیاه و اسانس از در آمده تو، رفته سراغ سماور و آبدارخانه. همه می‌دانیم چایی که با سلام و صلوات و ارادت دم شود، جای نیست که، استکان شفاست. «آزاد» و «آناهیتا» هم نیم ساعتی می‌شود شمع و بیریق و حلوا و خرما و آش‌های نذری را دارند می‌چینند آنجا که باید. همکارانی که تازه به جمع ما اضافه شده اند اما انگار خیلی سال است آشنااییم. و همه کاره مؤسسه، خانم مدیر هم که نشسته بالای سر بسته‌ها. بسته‌های نذری. داریم دو نفری زیارت عاشورا اضافه می‌کنیم

داخلشان. چشمی که نگاه می‌کنم نصفشان مانده که کار تکمیل شود. «مریم» هم دارد آدرس مؤسسه را برای آقای سخنران و مداح می فرستد. این عزیز یک پسر هفت ساله دارد که حافظ پنج جزء قرآن است. امروز هم با مادرش آمده روضه. به همه‌مه و اشک و شور و تکاپوی دوروبرم دقیق می‌شوم. به همکاران مهربان مؤمنم. به همسایگان و واحدهایی که دعوت شدند به مجلس عزای آقااباعبدالله و خیلی‌هاشان جلوچلو آمده اند برای کمک. به احوالی که محرم آورده توی این مکان اداری. یا به عبارت

دقیق‌تر گذاشته داخل قلب‌هایمان. به همه نگاه می‌کنم که سرتا پا مشکی پوشیده‌اند و گوشه و کنار با صدای مداحی که پخش می‌شود از سیستم «یاسمن» همکار میز ۸، اشک می‌ریزند. خوب که فکر می‌کنم می‌بینم امروز خودم هم چند نفرم. درونم یک نفر گریه می‌کند، یکی آرام است، یکی پیوسته می‌گوید یا حسین(ع)!

سندجاق:

خوشا به تربیت پاک تو سجده کردن ما تویی که نام تو در صدر سربلندان است

منبر مجازی

نگرانی برای رزق و روزی

حجت الاسلام رفیعی | یکی از عوامل اضطراب که قرآن هم از آن یاد می‌کند، اضطراب برای روزی و خرج و مخارج است. ترس از فقر و نداری، آینده موهوم و یا دانشگاه می روم، شغلم چه می‌شود؟ ازدواج کنم؟ خانه از کجا بیآورم؟ زندگی‌ام چه می‌شود؟ پنج نکته را درباره روزی می‌گویم، اگر به این نکات اندکی دقت کنید به نظر من منشأ این اضطراب از بین برود و این نگرانی ریشه‌کن شود. نکته نخست اینکه ؛ روزی ما مقدّر است. قرآن می‌گوید: موجودات عالم... همه جنبنندگان روزی‌شان مقدر است. پیامبر(ص) هم فرمودند: اگر همه جمع شوند و بخواهند روزی مقدر کسی را از او بگیرند، نمی‌توانند و اگر همه جمع شوند و بخواهند روزی‌ای که برای کسی مقدر نشده به او بدهند، نمی‌توانند. نکته دوم اینکه روزی با حرص افزایش نمی‌یابد. وقتی روزی تقسیم شده، پس حرص برای چیست؟ آقای بازاری، آقای راننده، حرص برای چه؟ اجحاف برای چه؟ لجام گسیختگی قیمت‌ها برای چه؟! بی انصافی در بازار برای چه؟! این حرص، روزی مقدر تو را افزایش می‌دهد؟ در بیماری هزینه می‌شود و در جای دیگر از دست می‌رود. نکته سوم که نکته کارشناسی و مهمی است، سوءتدبیر است. رسول خدا(ص) فرمود: من بر اتم از فقر نمی‌ترسم...از بد تدبیری و سوءتدبیر می‌ترسم. اکنون بخشی از گرفتاری‌های ما در جامعه از بی‌نظمی است. دختر جوان، پسر جوان ازدواج کرده و خانه مادرش اتاق خالی دارد، ولی می‌گوید خانه مستقل می‌خواهم، تو با این درآمد نمی‌توانی اجاره بدهی. می‌خواهم حتماً مهریه‌ام مثل بقیه باشد، می‌خواهم سرویس جهیزیه‌ام از فلان کشور باشد. این بی تدبیری است. ما در جامعه امروزی لطمه‌ها را از سوءتدبیر می‌خوریم. آشنایی با یک شغل ندارد، ولی می‌خواهد این شغل را راه بیندازد. درنتیجه کم می‌آورد، بدهی هم افزایش پیدا می‌کند، ربا هم در کار می‌آید و زندگی را متلاشی می‌کند. نکته چهارم اینکه روزی را بر خودمان حرام نکنیم. یک سؤال: شما که می‌گویید روزی مقدر است، این‌ها هم که ربا می‌خورند مقدر است؟ این‌ها هم که رشوه می‌گیرند، روزی مقدر است؟ این‌ها هم که مال مردم را می‌خورند روزی مقدر است؟ روزی حرام جزو روزی مقدر نیست. روزی مقدر روزی حلال است. و نکته پنجم اینکه روزی قابل افزایش و کاهش است...مثلاً روایت داریم کسی که توکلش بر خدا باشد، روزی اش زیاد می‌شود.«يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ».همان روزی‌ای که گفتیم مقدر است، قابل افزایش و کاهش هم است.